

Mechorosty okolí řeky Bečvy mezi obcemi Choryně a Špičky

Bryophytes of the surroundings of the Bečva River between the villages of Choryně and Špičky

ZBYNĚK HRADÍLEK¹, JAN KUČERA², JITKA BRADÁČOVÁ³
& JANA TKÁČIKOVÁ⁴

1) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: zbynek.hradilek@upol.cz

2) Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Branišovská 1760, CZ-370 05 České Budějovice; e-mail: kucera@prf.jcu.cz

3) Muzeum regionu Valašsko,
Zámecká 3, CZ-757 01 Valašské Meziříčí; e-mail: jitka.bradacova@centrum.cz

4) Muzeum Beskyd Frýdek-Místek,
Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: janatkacikova@seznam.cz

Abstract: Results of two field trips held in 2017 and focused on bryophytes of the surroundings of the Bečva River between the villages of Choryně and Špičky (central Moravia, Czech Republic) are presented. A total of 78 taxa of bryophytes, mostly common species, were recorded. The most interesting ones were *Campylium stellatum*, *Didymodon luridus*, *Orthotrichum patens*, *Eurhynchium striatum* and *Hypnum pallescens* subsp. *reptile*.

Keywords: bryofloristic data, central Moravia, floodplain

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kučera et al. 2012

Úvod

Říční niva, zvláště v zemědělsky dlouhodobě využívané krajině, není na mechorosty příliš bohatá. Zpravidla v ní chybí větší terénní nerovnosti a přirozené skalní výchozy. Také lesy, pokud se v území ještě nacházejí, jsou až na výjimky druhotnými, mladými a přírodě vzdálenými porosty. Lesní porosty v nivě Bečvy mezi Teplicemi nad Bečvou a Valašským Meziříčím se místy už několik desítek let vyvíjí spontánním způsobem. Povodeň v létě 1997 pak významně přispěla také ke zpřírodnění vlastního toku. Řeka jakoby si vzpomněla na minulé časy a opět zkusila divočit ve svých dávných náplavech. Obnažila svoje břehy a na jiných místech opět uložila výše erodovaný materiál. Nyní hrozí, že svou šanci na přirozenou obnovu opět ztratí. Na řece se plánuje vodní dílo Skalička. Do potenciálního záplavového území proto v roce 2017 směřovaly tři bryologické vycházky. Výsledky dvou jarních exkurzí přináší tento příspěvek. Poslední z nich, která se konala 30. 9. 2017 v okolí Černotína, je věnován samostatný příspěvek (Kubešová et al. 2018).

Mezi Teplicemi nad Bečvou a Valašským Meziříčím v 70. až 90. letech minulého století sbírali s různou intenzitou mechorosty L. Pokluda a M. Kašparová. Jejich sběry jsou

uloženy v herbáři Muzea regionu Valašsko (VM) ve Valašském Meziříčí, aniž byly publikovány. Při orientační excerpici těchto sběrů nebyly nalezeny žádné ohrožené druhy.

Metodika

Exkurze proběhly ve dnech 22. 4. a 29. 5. 2017. Dubnová exkurze vedla do nivy Bečvy mezi Hustopečemi nad Bečvou a Špičkami, květnová pak směřovala od nádraží v Hustopečích nad Bečvou na levý břeh řeky Bečvy a odtud směrem k Choryni. Pozornost byla věnována lužním lesům, okrajům cest, osaměle stojícím stromům, náplavům a břehům Bečvy. Území patří do karpatského mezofytika, fytogeografického podokresu 76a Moravská brána vlastní (Skalický 1988), lokality jsou řazeny do čtvrtin základních polí středoevropského síťového mapování (Slavík 1971). Souřadnice byly zapsány v systému WGS-84. Herbářové zkratky jsou uvedeny v mezinárodních akronymech (Thiers s. a.). Taxonomické pojetí a nomenklatura jsou v souladu s aktualizovaným seznamem a červeným seznamem mechorostů České republiky (Kučera et al. 2012) vyjma *Hypnum pallescens* subsp. *reptile* (Michx.) Bertsch.

Výsledky

Na obou exkurzích bylo zaznamenáno celkem 78 taxonů mechorostů (8 játrovek a 70 mechů). Šlo vesměs o běžné druhy. Tři z nich patří k taxonům s nižším stupněm ohrožení – LR-nt (*Campylium stellatum*, *Didymodon luridus* a *Orthotrichum patens*) a dva náleží k taxonům vyžadujícím pozornost – LC-att (*Eurhynchium striatum* a *Hypnum pallescens* subsp. *reptile*). Nepříliš obvyklý byl nálezn mech *Campylium stellatum* na mokřím bahně okraje polní cesty. Tento mech roste zpravidla na přírodně hodnotnějších stanovištích, jakými jsou např. rašelinné a slatinné louky nebo prameniště. *Didymodon luridus*, který byl na lokalitě nalezen s nepříliš často tvořenými sporofyty, je teplomilným druhem, který u nás má recentně poměrně málo nálezových údajů. Pravděpodobně však není reálně příliš ohrožen. Rovněž nálezů druhu *Orthotrichum patens* v poslední době přibývá. *Eurhynchium striatum* je druhem suboceánickým, jehož naleziště směrem na východ zřetelně ubývá, proto je nálezn regionálně zajímavý. Taxon *Hypnum pallescens* subsp. *reptile* je v poslední verzi checklistu mechorostů uveden jako *Hypnum pallescens* bez rozlišení poddruhu; *Hypnum pallescens* subsp. *pallescens* je v něm totiž omylem uvedeno jako morfologicky podobný taxon, *Campylophyllopsis sommerfeltii* (Myrin) Ochyra [navíc pod neplatným rodovým jménem *Campylidium* (Kindb.) Ochyra].

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Hustopeče nad Bečvou (distr. Přerov): levým břehem Bečvy od mostu v délce asi 760 m SZ směrem (okolí hlinité cesty, narušená místa, lužní les), 49°31'22"N, 17°50'25"E – 49°31'42"N, 17°50'58"E, cca 265 m n. m. (22. 4. 2017).

játrovky

Chiloscyphus coadunatus.

mechy

Amblystegium serpens, *Barbula unguiculata*, *Brachythecium albicans*, *B. rutabulum*, *Bryum argenteum*, *B. caespiticium* (CBFS), *B. dichotomum* (FMM, VM), *B. moravi-*

cum, *B. pallens*, *Calliergonella cuspidata*, *Campylium stellatum* (LR-nt) (FMM, VM), *Ceratodon purpureus* (VM), *Cirriphyllum piliferum*, *Cratoneuron filicinum*, *Dicranella varia*, *Fissidens taxifolius*, *Funaria hygrometrica*, *Grimmia pulvinata*, *Hypnum cupressiforme*, *Leskea polycarpa*, *Nyholmiella obtusifolia*, *Orthotrichum affine*, *O. diaphanum*, *O. pumilum*, *Oxyrrhynchium hians*, *Physcomitrium pyriforme*, *Plagiomnium cuspidatum*, *P. undulatum*, *Platygyrium repens*, *Pohlia wahlenbergii*, *Pylaisia polyantha*, *Rhizomnium punctatum*, *Schistidium crassipilum*, *Streblotrichum convolutum* (CBFS), *Syntrichia ruralis*, *Tortula muralis*.

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Zámrský (distr. Přerov): PR Doubek, smíšený les s bohatě vyvinutým podrostem, asi 1,5 km SSV od kostela v Zámrskách, 49°31'11"N, 17°50'10"E – 49°31'16"N, 17°50'26"E, 265–275 m n. m. (22. 4. 2017 * a 29. 5. 2017 +).

jätrovky

Chiloscyphus profundus *, *Plagiochila porelloides* +.

mechy

Amblystegium serpens *, *Atrichum undulatum* *, *Brachythecium rutabulum* *, *Ctenidium molluscum* +, *Dicranella heteromalla* *, *Eurhynchium angustirete* *, *Fissidens exilis* * (VM), *F. taxifolius* *, *Hypnum cupressiforme* *, *Leptodictyum riparium* *, *Orthotrichum affine* *, *Oxyrrhynchium hians* *, *Plagiothecium cavifolium* *, *Platygyrium repens* +, *Pylaisia polyantha* *, *Ulota* sp. *.

76a. Moravská brána vlastní, 6472d, Špičky (distr. Přerov): lužní les na pravém břehu řeky Bečvy asi 400 m JJZ od železniční zastávky Špičky, 49°31'58"N, 17°48'36"E – 49°32'04"N, 17°48'51"E, 260 m n. m. (22. 4. 2017).

jätrovky

Chiloscyphus coadunatus, *Radula complanata*.

mechy

Amblystegium serpens, *Brachytheciastrum velutinum*, *Brachythecium rutabulum*, *B. salebrosum*, *Bryoerythrophyllum recurvirostrum*, *Bryum moravicum*, *Didymodon luridus* (LR-nt) (CBFS), *D. rigidulus*, *Hypnum cupressiforme*, *Leskea polycarpa*, *Mnium stellare*, *Nyholmiella obtusifolia*, *Orthotrichum affine*, *O. anomalum*, *O. diaphanum*, *O. pumilum*, *O. speciosum*, *Plagiomnium affine*, *P. cuspidatum*, *P. undulatum*, *Platygyrium repens*, *Pylaisia polyantha*, *Rhynchostegium murale*, *Sciuro-hypnum populeum*, *Syntrichia virescens*, *Tortula muralis*.

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Hustopeče nad Bečvou (distr. Přerov) a Němetice (distr. Vsetín): PP Hustopeče-Štěrkač a přilehlý lužní les na levém břehu řeky Bečvy, od silnice z Hustopečí n. B. do Němetic směrem na JV, 49°30'44"N, 17°50'47"E – 49°31'22"N, 17°52'18"E, cca 265 m n. m. (29. 5. 2017).

jätrovky

Chiloscyphus profundus, *Frullania dilatata*, *Metzgeria furcata*, *Pellia endiviifolia*, *Porella platyphylla*, *Radula complanata*.

mechy

Amblystegium serpens, *Atrichum undulatum*, *Barbula unguiculata*, *Brachytheciastrum velutinum*, *Brachythecium rutabulum*, *B. salebrosum*, *Bryum moravicum*, *Ceratodon purpureus*, *Dicranella heteromalla*, *Dicranum montanum*, *D. tauricum*, *Fissidens taxifolius*, *Herzogiella seligeri*, *Homalia trichomanoides*, *Hypnum cupressiforme*, *H. pallens* subsp. *reptile* (LC-att) (CBFS), *Leskea polycarpa*, *Mnium stellare*, *Orthotrichum affine*, *O. anomalum*, *O. patens* (LR-nt) (CBFS), *O. pumilum*, *O. speciosum*, *Oxyrrhynchium hians*, *Plagiomnium affine*, *P. undulatum*, *Plagiothecium cavifolium*, *P. succulentum* (VM), *Platygyrium repens*, *Polytrichum formosum*, *Pseudoleskeella nervosa*, *Pterigynandrum filiforme*, *Pylaisia polyantha*, *Rhizomnium punctatum*, *Schistidium apocarpum*, *S. crassipilum*, *Sciuro-hypnum populeum*, *Ulota bruchii* (CBFS).

76a. Moravská brána vlastní, 6473c, Nemetice (distr. Vsetín): les Doubrava, dubohabřina na svahu k řece Bečvě, dále proti proudu Bečvy od PP Hustopeče-Štěrkač směrem k Choryni, 49°30'36"N, 17°52'17"E – 49°30'50"N, 17°52'36"E, cca 270 m n. m. (29. 5. 2017).

mechy

Ctenidium molluscum, *Eurhynchium angustirete*, *E. striatum* (LC-att) (VM), *Isothecium alopecuroides*.

Závěr

Výsledky obou exkurzí nesplnily příliš naše očekávání. Nebyly nalezeny žádné druhy z vyšších kategorií ohrožení, přestože je jejich výskyt v území pravděpodobný. Lesní porosty jsou věkově příliš mladé a tvoří je hlavně vrby a topoly, tedy dřeviny s měkkým, a tudíž rychle se rozkládajícím dřevem. Exkurze ovšem zdaleka nepokryly všechny přítomné biotopy. Především se nepodařilo dostat k tomu nejzajímavějšímu – přirozeně erodovaným strmým břehům Bečvy. Tam lze za příznivých podmínek najít další a možná i zajímavé druhy mechorostů.

Použitá literatura

- Kubešová S., Hradílek Z. & Tkáčiková J. (2018): Bryologická exkurze na vápencové skály u Černotína. – Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 7: 41–44.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], *Květena České socialistické republiky 1*: 103–121, Academia, Praha.
- Slavík B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – Zprávy Československé botanické společnosti 6: 55–62.
- Thiers B. (s. a., průběžně aktualizováno): *Index Herbariorum: A global directory of public herbaria and associated staff*. New York Botanical Garden's Virtual Herbarium [online]. – URL: <http://sweetgum.nybg.org/ih/> (navštíveno 1. 11. 2017).